

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

(пост. п. 4 від «04» вересня 2021 р.)

Ректор

А. А. Мазаракі

ПЕДАГОГІЧНА ТА ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ/
EDUCATIONAL AND DEVELOPMENTAL
PSYCHOLOGY

РОБОЧА ПРОГРАМА /
COURSE OUTLINE

освітній ступінь	бакалавр	/	bachelor
галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки	/	Social and behavioral sciences
спеціальність	053 Психологія	/	Psychology
спеціалізація	Практична психологія	/	Practical psychology

Київ 2021

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ заборонено

Автор: Вербицька Л.Ф., канд. психол. наук, доцент

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри психології 15.03.2021 р.,
витяг з протоколу № 14

Рецензенти:

Гордия Н.Д., канд. психол. наук, доцент, Заступник директора закладу
післядипломної освіти Київської обласної державної адміністрації

Зазимко О.В., канд. психол. наук, доцент кафедри психології КНТЕУ

**ПЕДАГОГІЧНА ТА ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ/
EDUCATIONAL AND DEVELOPMENTAL
PSYCHOLOGY
РОБОЧА ПРОГРАМА/
COURSE OUTLINE**

освітній ступінь	бакалавр / bachelor
галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки / Social and behavioral sciences
спеціальність	053 Психологія / Psychology
спеціалізація	Практична психологія/ Practical psychology

1. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ ТА РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ТЕМАМИ (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН)

№ з/П	Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
		Всього год./кред.	із них			
			Лекції	практичні	самостійні роботи	
1	Місце педагогічної та вікової психології в системі знань	9	2		8	О;ТЗ
2	Професійна компетентність педагога в контексті педагогічної діяльності. Особливості психологічної саморегуляції як засіб підвищення особистісної ефективності	11	2	2	8	О, РГ
3	Соціально-психологічна та моральна сутність навчання та самонавчання, виховання та самовиховання педагога	11	4	2	8	О, ТЗ; Е, ППЗСР
4	Вікова періодизація життєвого шляху людини. Психофізіологічний розвиток дитини у пренатальному періоді	11	4	4	8	О, ТЗ; ППЗСР
5	Особливості розвитку новонародженого. Психічний розвиток немовляти (до 1 року)	9	4	2	8	О, ТЗ; Е; ПСВ
6.	Психологія раннього дитинства (1–3 років)	11	4	2	8	О, ТЗ; ППЗСР
7.	Психологія дошкільного дитинства (3 – 6 років)	11	4	4	8	О, ТЗ; РГ
8.	Психологія молодшого школяра (зрілого дитинства 6 - 12 років)	9	4	2	8	О, ТЗ; Е; ППЗСР
9.	Психологія підлітка (12–15 років)	11	4	4	8	О, ТЗ; ППЗСР
10.	Психологія ранньої і зрілої юності (15–20 рік)	9	4	2	8	ТЗ; Е; ППЗСР
11.	Психологія ранньої дорослості (21–40 років)	11	2	2	10	О, ТЗ; Е; ПСВ
12.	Психологія середньої дорослості (40–60 років)	11	2	2	10	О, ППЗСР,
13.	Психологія пізньої дорослості (понад 60 років)	9	2		10	ППЗСР
						екзамен
	Разом	180/6	42	28	110	

Скорочення:
опитування – О; рольова гра –РГ, творче завдання – ТЗ; міні-тренінг – МТ, есе – Е; ППЗСР – письмова перевірка звіту самостійної роботи; ПСВ – перевірка ситуаційних вправ

2. ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ, СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Результати навчання	Навчальна діяльність **	Робочий час студента
<p>Знати основний понятійний апарат з проблем педагогічної та вікової психології</p> <p>Уміти розкрити зв'язок педагогічної та вікової психології з іншими науками</p>	<p>Тема 1. Місце педагогічної та вікової психології в системі знань</p> <p style="text-align: center;">Лекція</p> <p style="text-align: center;">План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні теоретичні проблеми та практичні завдання педагогічної та вікової психології. 2. Практичне значення педагогічної та вікової психології. 3. Методи педагогічної та вікової психології. 4. Загальнопсихологічний контекст формування педагогічної психології: вплив на осмислення педагогічного процесу різних психологічних течій. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p>Основний: 1, 2, 3. Додатковий: 2, 3, 5. Інтернет - ресурси: 2, 3.</p> <p style="text-align: center;">Самостійна робота студентів</p> <p><i>Контрольні запитання та завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте зв'язок педагогічної психології з іншими науками. (відеоконференція) 2. Розкрийте психологічні особливості розвитку вікової психології в Україні? (звіт). 3. Підготуйте інтерактивну презентацію на тему: «Методологічні засади педагогічної та вікової психології» 	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">8</p>

	<p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p>Основний: 1, 2, 3. Додатковий: 2, 3, 5. Інтернет - ресурси: 2, 3.</p>	
<p>Знати складові професійної компетентності педагога в контексті педагогічної діяльності</p> <p>Знати особливості психологічної саморегуляції як засобу підвищення особистісної ефективності</p> <p>Уміти розкрити впровадження досягнень педагогічної майстерності</p>	<p>Тема 2. Професійна компетентність педагога в контексті педагогічної діяльності. Особливості психологічної саморегуляції як засіб підвищення особистісної ефективності</p> <p style="text-align: center;">Лекція</p> <p style="text-align: center;">План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Складові психолого-педагогічної моделі сучасного педагога національної школи. 2. Когнітивно–технологічна компетенція педагога та її вплив на формування креативної особистості. 3. Професійна діяльність та потенціал вчителя. Професійно значущі якості та здібності особистості педагога. 4. Характеристика педагогічної діяльності: структурні компоненти, рівні результативності та індивідуальний стиль діяльності педагога. 5. Педагогічна майстерність як сукупність певних професійних якостей особистості вчителя. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p>Основний: 2, 3, 5. Додатковий: 2, 3, 4. Інтернет - ресурси: 1, 2, 3, 4.</p> <p style="text-align: center;">Семінарське заняття 2</p> <p style="text-align: center;">План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рівні педагогічної майстерності: низький, середній, високий, творчий (елементарний, базовий, досконалий, творчий). 2. Критерії майстерності педагога: доцільність (за спрямованістю), 	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">2</p>

	<p>продуктивність (за результатами), діалогічність (за характером стосунків з учнями), оптимальність (у виборі засобів), творчість (за змістом діяльності).</p> <p>3. Елементи педагогічної майстерності: гуманістична спрямованість, професійна компетентність, здібності до педагогічної діяльності, загально-педагогічні вміння.</p> <p>4. Професійна компетентність педагога.</p> <p style="text-align: center;">Самостійна робота студентів</p> <p style="text-align: center;"><i>Контрольні запитання та завдання:</i></p> <p>1. У чому полягає роль науково-дослідницької роботи викладача у процесі формування власної професійної компетентності? (звіт)</p> <p>2. Проаналізуйте і розкрийте основи психологічної саморегуляції та психокорекції в діяльності педагога. (відеоконференція або презентаційний кейс)</p> <p>3. Підготуйте ЕССЕ на тему «Становлення особистісної ефективності педагога».</p> <p>Список рекомендованих джерел:</p> <p>Основний: 2, 3, 5. Додатковий: 2, 3, 4. Інтернет - ресурси: 1, 2, 3, 4.</p>	8
<p>Знати сутність навчання та виховання, самонавчання та самовиховання як процесу формування цілісної особистості педагога</p>	<p style="text-align: center;">Тема 3. Соціально-психологічна та моральна сутність навчання та самонавчання, виховання та самовиховання педагога</p> <p style="text-align: center;">Лекція 3.1 План лекції:</p> <p>1. Соціалізація особистості педагога. 2. Індивідуальний стиль навчання та самонавчання. 2. Засоби та методи самовиховання. 3. Поняття про моральну свідомість та її</p>	2

<p>Уміти розкрити поняття «Педагогічне покликання»; Уміти охарактеризувати методи стимулювання педагога</p>	<p>формування у педагога.</p> <p>4. Поняття про смислові утворення особистості (життєві цінності, цілі, смислові установки, переконання, сенс життя) та їх значення у вихованні та самовихованні.</p> <p style="text-align: center;">Лекція 3.2 План лекції:</p> <p>1. Ціннісно-смислова сфера особистості як психологічний об'єкт самовиховання. 2. Засоби впливу на ціннісно-смислову сферу особистості педагога. 3. Методи стимулювання педагога.</p> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p>Основний: 1, 3, 4, 5. Додатковий: 4. Інтернет - ресурси: 1, 3.</p> <p style="text-align: center;">Семінарське заняття 3 План:</p> <p>1. Розкрити поняття «Педагогічне покликання особистості» 2. Проаналізувати засоби та методи самонавчання та самовиховання. 3. Охарактеризувати та розкрити методи стимулювання педагога.</p> <p style="text-align: center;">Самостійна робота студентів</p> <p><i>Контрольні запитання та завдання:</i></p> <p>1. Мотивація педагога як умова зростання особистості-професіонала (звіт). 2. Розкрийте засоби впливу на ціннісно-смислову сферу особистості (презентаційний пакет або відеоконференція) 3. Підготуйте ЕССЕ на тему « Воля як процес свідомого регулювання поведінки».</p> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p>	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">8</p>
---	---	--

	<p>Основний: 1, 3, 4, 5. Додатковий: 4. Інтернет - ресурси: 1, 3.</p>	
<p>Знати вікову періодизацію психічного розвитку людини; Знати фактори, що обумовлюють тенденції пренатального розвитку.</p>	<p>Тема 4. Вікова періодизація життєвого шляху людини. Психофізіологічний розвиток дитини у пренатальному періоді</p> <p style="text-align: center;">Лекція 4.1 План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підходи до вікової періодизації психічного розвитку людини: процесуальний і критеріальний. 2. Психофізіологічний розвиток дитини у пренатальному періоді та вплив на неї зовнішнього середовища. 3. Загальні тенденції пренатального розвитку. 4. Емоційний слід у формуванні особистості дитини. <p style="text-align: center;">Лекція 4.2 План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Альтернативні періодизації психічного розвитку людини. 2. Динаміка провідної діяльності в онтогенезі. 3. Філософія вагітності. 4. Психологічне безпліддя: причини і можливі рішення. 5. Ризики з боку сурогатної матері. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 2, 4, 5. Додатковий: 1, 2, 4. Інтернет - ресурси: 1, 2, 4.</p> <p style="text-align: center;">Семінарське заняття 4.1 План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати детермінанти психічного розвитку, на основі яких критеріїв визначають межі вікових періодів. 2. Проаналізувати початок психічного життя 	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">2</p>

<p>Уміти розкрити Детермінанти психічного розвитку.</p> <p>Уміти розкрити психологічні особливості сенсорного сприйняття плоду матір'ю.</p>	<p>ембріона.</p> <p>3. <i>Розкрити проблематику сурогатного материнства та штучного запліднення.</i></p> <p>Практичне заняття 4.2.</p> <p>План:</p> <p>1. Проаналізувати внутрішньоутробну взаємодію на рівні «мати-дитя» та рівень сенсорного сприйняття плоду.</p> <p>2. Описати досліди П. Хеппера і Рене Ван де Карра.</p> <p>3. <i>Розкрити стратегії «уникнення батьківства» у чоловіків та жінок.</i></p> <p>Самостійна робота студентів</p> <p><i>Контрольні запитання та завдання:</i></p> <p>1. Охарактеризуйте детермінанти психічного розвитку, на основі яких критеріїв визначають межі вікових періодів?(звіт)</p> <p>2 Розкрийте основні закономірності розвитку дитини.(презентаційний пакет)</p> <p>3. Охарактеризуйте розвиток дитини у пренатальному періоді та вплив на неї зовнішнього середовища. (звіт)</p> <p>4. <i>Підготуйте есе на тему: «Психологічна типологія порушень батьківської домінанти у жінок та чоловіків».</i></p> <p>5. <i>Розкрити внутрішньоутробну взаємодію на рівні «мати-дитя» (відеоролики)</i></p> <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 2, 4, 5. Додатковий: 1, 2, 4. Інтернет - ресурси: 1, 2, 4</p>	<p>2</p> <p>8</p>
<p>Знати основні етапи розвитку немовляти. Розуміти базові ознаки кризи першого року життя.</p>	<p>Тема 5. Особливості розвитку новонародженого. Психічний розвиток немовляти (до 1 року)</p> <p>Лекція 5.1 План лекції:</p>	<p>2</p>

<p>Уміти розкрити вроджені механізми психічного розвитку</p>	<p>1. Криза новонародженого. Період пристосування дитини до нових умов життя. 2. Вроджені механізми психічного розвитку. Безумовні рефлекси новонародженого. 3. Розвиток чуттєвого пізнання та емоційної сфери на першому місяці життя. 4. Комплекс поживлення як центральне психологічне новоутворення новонародженого. 5. Розвиток уяви. 6. Символічна репрезентація. Розсіяна та фіксована увага немовляти.</p> <p style="text-align: center;">Лекція 5.2 План лекції:</p> <p>1. Вроджені перцептивні механізми і програми моторного розвитку. 3. Довільна поведінка новонароджених і встановлення стосунків з батьками. 4. Перші форми саморегуляції. Розвиток сенсомоторики. 5. Зорові й слухові відчуття та сприймання.. 6. Сенсомоторна стадія розвитку мислення.</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 2, 3, 5. Додатковий: 1, 3,5. Інтернет - ресурси: 1, 3, 4.</p> <p style="text-align: center;">Практичне заняття 5 План:</p> <p>1. Проаналізувати етапність розвитку мовлення: домовленневий етап і етап активного мовлення. 2. <i>Розкрити етапи емоційного розвитку немовлят (перші почуття, емпатія, вікові особливості емоцій, емоційне „зараження”).</i> 3. <i>Описати процес спілкування немовлят з дорослими.</i> 4. <i>Проаналізувати відмінності у стилях спілкування матері і батька.</i></p>	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">2</p>
--	--	---

	<p style="text-align: center;">Самостійна робота студентів</p> <p><i>Контрольні запитання та завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте вроджені механізми психічного розвитку. (відеоконференція) 2. У чому полягають особливості розвитку новонародженого?(звіт) 3. Підготуйте есе на тему: «Особливості кризи першого року життя». <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 2, 3, 5. Додатковий: 1, 3, 6. Інтернет - ресурси: 1, 3, 4.</p>	8
<p>Знати психологічні особливості розвитку дитини від 1 до 3 років.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 6. Психологія раннього дитинства (1–3 років)</p> <p style="text-align: center;">Лекція 6.1 План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виховання дитини раннього віку. 2. Моторний розвиток та засвоєння рухових навичок. Сенсорно-перцептивна сфера дитини. 2. Феномени за Піаже. Наочно-дійове та наочно-образне мислення. 3. Соціальні форми експресії емоцій та почуттів. 4. Роль казкотерапії та арттерапії в дитинстві. 5. Роль виховання та навчання в дитинстві. <p style="text-align: center;">Лекція 6.2 План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль сприймання казки у психічному розвитку дитини. 2. Доопераціональна стадія розвитку мислення. Допонятійне та інтуїтивне мислення. 3. Анімізм та егоцентризм дитячого мислення. Символічна репрезентація. 4. Особливості дитячих умовисновків. 5. Словотворення у ранньому дитинстві. Флексія. Уява дитини. Зв'язок уяви з 	2

<p>Уміти розкрити центральні психологічні новоутворення раннього дитинства.</p>	<p>фантазією.</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 4, 5. Додатковий: 1, 3, 4. Інтернет - ресурси: 1, 2, 4.</p> <p>Практичне заняття 6 План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати психологічні особливості страхів та тривог у ранньому дитинстві. 2. <i>Розкрити процес виникнення відчуття „Я сам” та самосвідомості.</i> 4. <i>Описати первинну самооцінку дитини трьох років.</i> 5. <i>Розробити міні-тренінг шляхів подолання кризи третього року життя.</i> <p>Самостійна робота студентів</p> <p><i>Контрольні запитання та завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте центральні психологічні новоутворення раннього дитинства. (відеоролики) 2. <i>Розкрийте психологічні особливості кризи третього року життя: її симптоми та шляхи профілактики. (відеоконференція)</i> 3. <i>Підготуйте есе на тему: «Особливості самооцінки дитини 3-ох років».</i> <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 4, 5. Додатковий: 1, 3, 4. Інтернет - ресурси: 1, 2, 4.</p>	<p>2</p> <p>8</p>
<p>Знати особливості психічного і особистісного розвитку дитини в дошкільному віці.</p>	<p>Тема 7. Психологія дошкільного дитинства (3 - броків) Лекція 7.1 План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психічний і особистісний розвиток дитини в дошкільному віці. 2. Соціальна ситуація розвитку в 	<p>2</p>

<p>Уміти розкрити сенсорно-перцептивну сферу дитини.</p>	<p>дошкільному віці. 3. Провідна діяльність у дошкільному віці. 4. Мовленнєвий розвиток. Дислексія. 5.Формування почуттів. Висока емоційність дитини. Емоційна нестійкість. 6. Виховання та навчання дитини дошкільного віку.</p> <p style="text-align: center;">Лекція 7.2 План лекції:</p> <p>1. Відтворююча та творча уява дитини. 2.Синдром дефіциту уваги та гіперактивність. 3. Умови підтримання стійкості уваги дитини. 4. Соціалізація емоційної сфери. 5. Психологічні особливості адаптації дитини до школи.</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 2, 3, 5. Додатковий: 1, 4, 5. Інтернет - ресурси: 1, 2, 4.</p> <p style="text-align: center;">Практичне заняття 7.1 План:</p> <p>1. Розкрити психологічні новоутворення дошкільного віку. 2. <i>Проаналізувати особливості сенсорного розвитку дошкільника.</i> 3. <i>Розкрити розумовий розвиток дошкільника.</i> 4. <i>Розробити психодіагностичний інструментарій щодо ступеня готовності дитини до школи.</i></p> <p style="text-align: center;">Практичне заняття 7.2 План:</p> <p>1. Розкрити сутність дислексії у дитини дошкільного віку. 2. Проаналізувати соціалізацію емоційної сфери. Взаємини з ровесниками і соціальну компетентність.</p>	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">2</p>
--	--	--

<p>молодшому шкільному віці.</p>	<p>молодшого школяра. 2. Уміння молодшого школяра організувати навчальну діяльність. 3. Рефлексія молодшого школяра. 4. Розвиток загального інтелекту молодшого школяра.</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 2, 4. Додатковий: 1, 2, 4. Інтернет - ресурси: 1, 2, 4.</p> <p>Практичне заняття 8 План: 1. Розкрити сутність рефлексії молодшого школяра. 2. Проаналізувати уміння молодшого школяра організувати навчальну діяльність. 3. <i>Розкрити розвиток загального інтелекту молодшого школяра.</i> 4. <i>Скласти психологічну корекційну програму адаптації вступу дитини до школи.</i></p> <p>Самостійна робота студентів</p> <p><i>Контрольні запитання та завдання:</i> 1. Опишіть які основні новоутворення виникають у молодшому шкільному віці?(звіт) 2. <i>Охарактеризуйте розвиток пізнавальної сфери молодшого школяра.</i>(відеоконференція) 3. <i>Охарактеризуйте розвиток інтелекту в молодшому шкільному віці.</i>(відеоролики) 4. <i>Підготуйте есе на тему: «Новоутворення молодшого шкільного віку».</i> 5. <i>Розробіть психологічно-діагностичну програму «Вступ дитини до школи».</i></p> <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 2, 4. Додатковий: 1, 2, 4. Інтернет - ресурси: 1, 2,4.</p>	<p>2</p> <p>8</p>
<p>Знати загальні</p>	<p>Тема 9. Психологія підлітка (12–15 років)</p>	<p>2</p>

<p>тенденції формування особистості підлітка.</p>	<p align="center">Лекція 9.1. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підлітковий вік у культурному та історичному контексті. Молодіжна культура та субкультура. 2. Загальні тенденції формування особистості підлітка (морально- соціальний та педагогічно- психологічний контент). 3. Центральне психологічне новоутворення у підлітковому віці. 4. Криза 13-го року життя: її симптоми та шляхи подолання. 	
<p>Уміти розкрити особливості кризи 13-го року життя: симптоми та шляхи подолання.</p>	<p align="center">Лекція 9.2. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теорія К. Левіна щодо причин підліткової кризи. 2. Зміна зовнішності. Комплекс дисморфоманії. 3. Ідеалістичний бунт. Псевдоглупота. 4. Підлітковий егоцентризм. 5. Причини сором'язливості та самотності у підлітка. 6. Класифікація основних типів акцентуацій за К. Леонгардом. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 2, 3, 5. Додатковий: 1, 3, 4. Інтернет - ресурси: 1, 2, 4.</p> <p align="center">Практичне заняття 9.1 План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити сутність вікової сегрегації. Теорії М. Мід і Р. Бенедикт щодо двох типів переходу від дитинства до дорослості. 2. Проаналізувати уміння формування моральних принципів, цінностей та переконань у підлітка. 3. <i>Розкрити чинники депресивних станів. Підліткові стреси.</i> 4. <i>Розробити психологічну корекційну</i> 	<p align="center">2</p> <p align="center">2</p>

	<p><i>програму подолання агресивної поведінки підлітка.</i></p> <p style="text-align: center;">Практичне заняття 9.2</p> <p style="text-align: center;">План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити особливості дружби та товаришування підлітків-хлопців і підлітків-дівчат. 2. Проаналізувати причини конфліктів підлітка з батьками та шляхи їх вирішення. 3. Описати суперечливість вольової сфери підлітка. 4. Розкрити роль самостимуляції у підлітковому віці. 5. Скласти діагностичну програму щодо основних типів акцентуацій у підлітка. 6. Розкрити роль педагогів, батьків і психологів у вихованні та навчанні підлітків. <p style="text-align: center;">Самостійна робота студентів</p> <p style="text-align: center;"><i>Контрольні запитання та завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте основні теорії психічного розвитку підлітка. 2. Проаналізуйте особливості соціальної ситуації розвитку дитини в підлітковому віці(відеоконференція). 3. Охарактеризуйте специфіку потреб та інтересів сучасних підлітків (презентаційний пакет) 4. Які чинники спричиняють педагогічну занедбаність підлітків?(звіт) <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 2, 3, 5. Додатковий: 1, 3, 4. Інтернет - ресурси: 1, 2, 4.</p>	2
Знати психологічні особливості та відмінності у ранній	<p style="text-align: center;">Тема 10. Психологія ранньої і зрілої юності (15–20 рік)</p> <p style="text-align: center;">Лекція План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль та вплив виховання та навчання на 	2

<p>і зрілій юності.</p> <p>Уміти аналізувати основні напрями розвитку самосвідомості старшокласників.</p>	<p>формування особистої ідентичності. Статуси ідентичності (за Дж. Марсія).</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Проблема самовизначення. Пошук сенсу життя. 3. Інтеграція особистості. Я-концепція у юності. 4. Кризи юнацького віку: їх симптоми та шляхи подолання. 5. Відчуженість від сім'ї. Соціальна адаптація. 6. Дружба та кохання в юнацькому віці. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 3, 4. Додатковий: 1, 2, 4. Інтернет - ресурси: 1, 2, 4.</p> <p>Практичне заняття 10</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити сутність центрального психологічного новоутворення в юнацькому віці. 2. Проаналізувати причини сімейних конфліктів (індивідуалізація і автономізація). 3. Описати вплив емоційно-вольової сфери у професійному становленні юнацької молоді. 4. Розкрити причини раннього шлюбу. (Переоцінка цінностей. Етика самостійно вироблених моральних принципів). <p>Самостійна робота студентів</p> <p><i>Контрольні запитання та завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте основні напрями розвитку самосвідомості старшокласників.(презентаційний кейс) 2. Які чинники зумовлюють розвиток спонукальної сфери у період ранньої юності?(звіт) 3. Охарактеризуйте соціальну ситуацію розвитку в період зрілої юності. 4. Від чого залежить прийняття у період 	<p>2</p> <p>8</p>
---	--	-------------------

	<i>зрілої юності рішень про кар'єру? (відеоконференція)</i>	
Знати психологічні проблеми ранньої дорослості.	<p align="center">Тема 11. Психологія ранньої дорослості (21–40 років)</p> <p align="center">Лекція</p> <p align="center">План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Закономірності психічного розвитку в дорослому віці. 2. Психологічні проблеми ранньої дорослості. Досягнення особистої ідентичності. 3. Проблема генеративності. Суперечність між інтимністю та ізоляцією. 4. Стосунки з дітьми. Професійна кар'єра. 5. Суперечність між роллю матері, дружини і суб'єкта трудової діяльності. 6. Криза 30-ти років. <p align="center">Список рекомендованих джерел:</p> <p>Основний: 2, 3, 5. Додатковий: 1, 4. Інтернет - ресурси: 1, 2, 4.</p>	2
Уміти розкрити сутність Я-концепції людини раннього дорослого віку.	<p align="center">Практичне заняття 11</p> <p align="center">План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити теорію двофазного розвитку психічних функцій за Б. Г. Ананьєвим. 2. Проаналізувати трикомпонентну теорію кохання Р. Стернберга. 3. <i>Описати основні соціальні завдання ранньої дорослості.</i> 	2
	<p align="center">Самостійна робота студентів</p> <p align="center"><i>Контрольні запитання та завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте сутність Я-концепції людини раннього дорослого віку?(звіт) 2. <i>Які мотиви спонукають до одруження чи неодруженості в ранньому дорослому віці?(твоче завдання)</i> 3. <i>Чим обумовлений вибір професії в ранньому дорослому віці?</i> 4. <i>Охарактеризуйте систему цінностей на</i> 	10

	<p><i>межі 30-річчя. Як впливає криза тридцяти років на її зміну?</i> (відеоконференція)</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 2, 3, 5. Додатковий: 1, 4. Інтернет - ресурси: 1, 2, 4.</p>	
<p>Знати чинники мотиваційної кризи в зрілому дорослому віці.</p> <p>Уміти розкрити моделі кризи: нормативна модель (Левінсон, Гоулд), модель переходу (Клаузен, Трол).</p>	<p>Тема 12. Психологія середньої дорослості (40–60 років) Лекція План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості життєдіяльності у зрілому дорослому віці. 2. Розвиток Я -концепції у зрілому дорослому віці. 3. Головні соціальні завдання у середній дорослості. 4. Досягнення зрілої громадської та соціальної відповідальності. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 2, 3, 4, 5. Додатковий: 1, 4. Інтернет - ресурси: 1, 2, 4.</p> <p>Семінарське заняття 12 План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати причини переоцінки життєвих цінностей в дорослості. 2. Розкрити чинники кризи середини життя. (Моделі кризи: нормативна модель (Левінсон, Гоулд), модель переходу (Клаузен, Трол)). 3. Описати сутність емоційної сфери у середній дорослості. <p>Самостійна робота студентів Контрольні запитання та завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опишіть які проблеми постають перед людиною у зрілому дорослому віці?(презентаційний пакет) 	<p>2</p> <p>2</p> <p>10</p>

	<p>2. Проаналізуйте, що може спричинити мотиваційну кризу в зрілому дорослому віці?(звіт)</p> <p>3. <i>Оберіть кілька людей із вашого оточення, які належать до віку зрілої дорослості і яких ви добре знаєте. Розпитайте в них про основні їхні проблеми. Попросіть порівняти їхні поточні інтереси, турботи з актуальними 10 років тому. Які зміни відбулися у їх житті?(творче завдання)</i></p> <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 2, 3, 4, 5. Додатковий: 1, 4. Інтернет - ресурси: 1, 2, 4.</p>	
<p>Знати основні періоди геронтогенезу.</p>	<p>Тема 13. Психологія пізньої дорослості (понад 60 років)</p> <p>Лекція</p> <p>План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Періоди геронтогенезу. Особливості Я-концепції і розвитку особистості. 2. Особливості життєдіяльності і спонукальної сфери людини у старості. 3. Причини старіння. Соціально-психологічні зміни в похилому віці. 4. Вихід на пенсію та зміна статусу. Коло спілкування. Стосунки з дітьми та онуками. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 3, 5. Додатковий: 1, 3. Інтернет - ресурси: 1, 4.</p> <p>Самостійна робота студентів</p> <p><i>Контрольні запитання та завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опишіть які фізіологічні обмеження супроводжують старість? 2. Проаналізуйте які особливості поведінки 	<p>2</p> <p>10</p>

<p>Уміти розкрити фізіологічні обмеження і особливості поведінки людей похилого віку.</p>	<p>притаманні літній людині? (презентаційний пакет) 3 . Охарактеризуйте стадії пристосування людини до смерті. (відеоконференція+ презентаційний пакет) 4. <i>Розпитайте двох людей, старших 60 років (з різницею у віці 10—20 років), про їхні основні проблеми, турботи та очікування від життя. Які відмінності у ставленні до життя цих людей ви виявили?(творче завдання)</i> 5. Опишіть психологічну роль психолога в хоспісі. (звіт) Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 3, 5. Додатковий: 1, 3. Інтернет - ресурси: 1, 4.</p>	
	Лекції	42
	Практичні та семінарські заняття	28
	Самостійна робота студента	110
	Разом	180/6

*** курсивом виділено інтерактивні методи*

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний:

1. *Корольчук М.С., Корольчук В.М., Миронець С.М., Тімченко О.В., Осьодло В.І., Ржевський Г.М., Зазимко О.В., Практична психологія / Навчальний посібник для студентів ВНЗ / . – К. : Київ. нац. торг. ун-т, 2016. – 739 с. (видання 2-ге, здано в типографію КНТЕУ)***
2. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте / Л. И. Божович./ Научн пообие/ – Харьков. 2015. – 398 с.

3. Педагогічна психологія : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / Т. М. Лисянська ; МОНУ, НПУ ім. М. П. Драгоманова. – 2-ге вид., випр. й доп. – Київ : Каравела, 2016. – 264 с.
4. Поліщук В.М. /Вікова та педагогічна психологія / Навчальний посібник для студентів ВНЗ/ В.М. Поліщук. – Суми: Університетська книга, 2017. – 330 с.
5. О.В.Скрипченко/ Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб./ О.В.Скрипченко, Л.В.Волинська, З.В.Огороднійчук та ін.. – К.: Просвіта, 2001.- стор.43 - 60

Додатковий:

1. Абульханова-Славская К.А. О путях построения типологии личности/ К.А.Абульханова-Славская// Психологический журнал. /X. – 2017. – Т.2, №1. – С.29-37
2. Адаптація дітей до навчання у школі в діяльності психологічної служби: методичні рекомендації / за наук. ред. В.Г. Панка – Електрон. дані. – Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2015. - 1 електрон. опт. диск (CD-ROM).
3. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія [Текст]: навч. посіб. / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К., 2005.
4. Кузікова С. Б. **Теорія і практика вікової психокорекції:** Навчальний посібник. – Суми: Університетська книга, 2015. – 384с.
5. *Психологія сімейних взаємин/ навч. посіб. для вищ. навч. закл. / авт. кол.: М. С. Корольчук, П. П. Криворучко, В. І. Осьодло та ін.;/ за ред. М. С. Корольчука - Київ : Ніка-центр, 2013. - 293 с. ***

Інтернет-ресурси

1. <http://chitalka.info/psy.html> - студентська електронна бібліотека "Читалка"
2. <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2012/04/10.pdf> - *Родинне виховання та кризові стани в юності // Вербицька Л.Ф.*

3. http://pidruchniki.ws/16230606/psihologiya/osoblivosti_piznavalnoyi_sferi_molodshogo_shkolyara

Особливості пізнавальної сфери молодшого школяра [Електронний ресурс]:

навч. посіб./М.В.Савчин : Вікова психологія

4.:http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pspl/2010_8/200-208. - Гончаровська

Г.Ф. Соціально-психологічні чинники становлення самооцінки дитини

дошкільного віку

*** Курсивом виділено джерела, які знаходяться в бібліотеці КНТЕУ*